

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

8. Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16 березня 2003 р. № 433-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 65.

Надійшла до редколегії 16.10.12

А. Викулова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Определены особенности рыночной реализации результатов научных разработок и недостатки, которые вызывают двойное понимание и несогласованность отдельных положений законодательства. На этом основании выявлены условия формирования в Украине организационно-экономического механизма коммерциализации научно-технических разработок.

Ключевые слова: коммерциализация, инновационная деятельность, интеллектуальная собственность, научно-технические разработки.

A. Vikulova, Doctoral Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE ASPECTS OF GOVERNMENT REGULATION OF COMMERCIALIZATION INTELLECTUAL PROPERTY

In this paper determines specific features of the market implementation of scientific developments and deficiencies that cause a double understanding and lack of coordination of certain provisions of the legislation. On this basis, conditions for the formation found in Ukraine organizational-economic mechanism of management of scientific and technical developments.

Keywords: commercialization, innovation, intellectual property, research and development.

УДК 330.322:330.341

І. Прилуцька, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

РИНОК ТЕХНОЛОГІЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті визначено поняття ринку технологій, зазначено його роль та вплив на розвиток інноваційного підприємства та обґрунтовано необхідність удосконалення економічних та правових інститутів ринку технологій.

Ключові слова: ринок технологій, інноваційне підприємництво; інновації; високі технології.

Економічне зростання держави залежить від активізації інноваційних процесів, розвитку науки, техніки та технологій. Наявність різного роду новацій та вихід їх на ринок призводить до суттєвих змін економіки, переходу на новий рівень рівноваги. Саме так визначав економічний розвиток Йозеф Шумпетер, наукові праці якого виступають концептуальною основою дослідження інноваційного підприємництва, його специфіки та значення в економічному розвитку науково-технічної та інноваційної сфери.

Питанням впровадження інновацій та виведення їх на ринок присвячені праці багатьох учених, зокрема, потрібно відзначити внесок у розробку проблем інноваційного розвитку та ролі в ньому підприємництва Й. Шумпетера [5, с. 122]. Значна увага теоретичним і методологічним засадам державного регулювання інноваційної діяльності приділяється у роботах таких зарубіжних дослідників, як С. Валдайцев, Б. Верспаген, П. Друкер, К. Ерроу, П. Завлін, Н. Іванова, Д. Кокурін, Б. Люндвел, Е. Менсфілд, К. Оппенлендер, Б. Санто, Дж. Стігліц, Б. Твісс та ін. Серед доробку вітчизняних учених у даному напрямі слід виділити роботи Ю. Бажаля, В. Базилевича, З. Варналя, В. Гейця, Н. Гончарової, І. Єгорова, Я. Жаліла, О. Жилінської, В. Зянька, М. Крупки, О. Лапка, Б. Маліцького, В. Осецького, І. Павленка, Н. Рудь, А. Соколовської, В. Семиноженка, В. Сизоненка, В. Соловйова, Д. Черваньова, А. Чухна, Д. Чеберкуса та ін.

Досвід і рекомендації зарубіжних та вітчизняних учених є беззаперечними, однак недостатньо з'ясованими залишаються питання особливостей ринку технологій та його впливу на розвиток інноваційного підприємництва.

Метою статті є визначення ринку технологій як невід'ємної складової розвитку інноваційного підприємництва та обґрунтування необхідності вдосконалення економічних та правових інститутів ринку технологій.

Результативність інноваційної підприємницької діяльності залежить від ефективності функціонування рин-

кового механізму, який надає певної спрямованості економічній поведінці суб'єктів інноваційного підприємництва шляхом створення належних умов для їх взаємодії. Ринок технологій – система взаємовідносин споживачів технологій та їх складових і/або конкуруючих між собою постачальників цих складових, спрямованих на задоволення суспільних і державних потреб у відповідних технологіях, їх об'єктах та продукції, виготовленої з їх застосуванням [1]. Ринок технологій почав розвиватися лише в останній третині ХХ ст., а його інститути ще й досі до кінця несформовані. У багатьох відношеннях, ринок технологій відрізняється від усіх інших ринків.

До суб'єктів ринку технологій відносять:

- органи державної влади та управління (законодавче забезпечення, податкова та бюджетна політика, митне регулювання, експортний контроль, екологічні стандарти, сертифікація та ліцензування діяльності);
- науково-технічні організації та фірми (науково-дослідні інститути, університети, малі та середні фірми – розробники, продавці та користувачі технологій);
- науково-виробничі підприємства (малі та середні інноваційні підприємства, корпоративні компанії);
- інститути інноваційної інфраструктури (бізнес-центри, технопарки, виставкові центри, технологічні брокери, банки технологій);
- фінансові агенти та установи (бізнес-яголи, венчурні фонди, фондові біржі, банки, фінансові інститути);
- учені, винахідники, експерти (автори винаходів, консультанти, розробники).

До об'єктів ринку технологій відносять:

- результати інтелектуальної діяльності в матеріальній формі (обладнання, агрегати, інструменти, технологічні лінії, технічна документація);
- результати інтелектуальної діяльності в нематеріальній формі (знання, досвід, прийоми тощо).

Головною особливістю інноваційного підприємництва є тривалість існування, регулярність, системність органі-

зації інноваційних процесів, складовою яких є дослідження і розробки (ДіР), комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності через механізм ліцензійних угод та подальша капіталізація інтелектуальної власності [2, с. 314]. На етапі комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності важливого значення набуває розвиненість ринку технологій у тій країні, де такий об'єкт створено. Транснаціональна комерціалізація інновацій і технологій опосередковується світовим ринком технологій, тобто сукупністю міжнародних ринкових відносин його суб'єктів із приводу прибуткового використання прав власності на його об'єкти – технології продуктів, процесів та управління. Об'єкти світового та міжнародних ринків технологій можуть набирати як товарного, так і нетоварного вигляду. Основне місце в комерційному трансфері технологій належить опосередкованій торговельними угодами й контрактами купівлі-продажу уречевлених технологій (засобів виробництва і предметів споживання), які є об'єктами світового ринку товарів (послуг) [4, с. 105–106].

Особливості сучасного світового ринку технологій [6]:

- Світовий ринок технологій сприяє інтелектуалізації світової економіки загалом.

- Головними суб'єктами виступають ТНК, в яких відбувається спільне використання результатів ДіР материнськими і дочірніми компаніями, у результаті чого світовий ринок технологій розвинутий краще національного. Близько 2/3 світового технологічного обміну припадає на внутрішньо-фірмовий обмін ТНК. Більше 60 % ліцензійних надходжень промислово розвинених країн припадає на частку внутрішньо-корпоративних надходжень (у США – 80 %).

- Найбільші ТНК зосереджують дослідження у своїх руках, що сприяє монополізації світового ринку технологій (рівень монополістичного контролю 89–90 %);

- Технологічний розрив між різними групами країн спричиняє багатоступінчасту структуру світового ринку технологій.

- Світовий ринок технологій має специфічну нормативно-правову базу свого функціонування (Міжнародний кодекс поведінки у сфері передачі технологій), а також міжнародні органи регулювання (Угода всесвітньої торговельної організації стосовно аспектів прав на інтелектуальну власність (ТРИПС), комітет з передачі технологій Конференції ООН по торгівлі й розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОИС), Координаційний комітет із контролю за експортом (КОКОМ), Народа фахівців із безпеки технологій (СТЕМ)).

У міжнародний технологічний обмін широко залучені всі чотири сфери людської діяльності: наука, техніка, виробництво й управління. Сучасні міжнародні науково-технічні зв'язки являють собою комплекс найрізноманітніших відносин, що виникають як на рівні організацій, підприємств, об'єднань підприємств, так і на рівні держав і міждержавних організацій. Вони здобувають різні форми обміну, співробітництва, що розвиваються, удосконалюються, доповнюють один одного. Обмін науково-технічними досягненнями може бути як безкоштовним, так і комерційним.

Світові технологічні ресурси сконцентровані в основних світових центрах: США, Японія та країнах Західної Європи (зокрема, членах ЄС). На промислово розвинуті країни припадає близько 90 % світового ринку технологій, у т. ч. більше 60 % – на США, Японію, Великобританію, Німеччину і Францію. Велика частина торгівлі ліцензіями припадає на наступні галузі: електротехнічна й електронна промисловість – 19 %, загальне машинобудування – 18 %; хімічна промисловість – 17,4 %, транспортне машинобудування – 10,2 % усього обсягу комерційних операцій. Однак останнім часом стрімко збільшується кількість науково-технічних працівників і зміцнюються позиції в області високих технологій країн, що раніш вважалися країнами "третього світу".

В Україні ситуація на ринку технологій значно гірша, аніж у країнах Східної Азії, оскільки вони завойовують позиції в деяких передових галузях промисловості. Технологічний та науковий потенціал України у зв'язку із економічною й соціальною кризою реалізовується не в тому масштабі, в якому він повинен бути. Більш того, щорічно наукову сферу залишають 30 тис. учених і фахівців. Лише 1 % вітчизняних підприємств займаються освоєнням високих технологій. Згідно з ст. 1 Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" високі технології – це технології, які розроблені на основі новітніх наукових знань, за своїм технічним рівнем перевищують кращі вітчизняні та іноземні аналоги і спроможні забезпечити передові позиції на світовому ринку наукомісткої продукції.

У 2011 р. створенням і використанням високих технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалося 2124 підприємства й організації України, більшість яких – промислові підприємства. Протягом року високі технології створювали 172 підприємства, що на 11,7 % більше, ніж у 2010 р. майже третина цих підприємств зосереджена у м. Київ, по 9,9 % – у Дніпропетровській та Донецькій, 8,1 % – Харківській, 5,2 % – Луганській, 4,7 % – Миколаївській областях. У 2011 р. на нові технології було отримано 999 охоронних документів, у т. ч. 274 – патенти на винахід, 560 – на корисну модель, 165 – на промисловий зразок; із загальної кількості 31 охоронний документ має патентну чистоту в інших країнах. Найбільша кількість створених високих технологій призначена для впровадження у переробній промисловості – 47,2 %; у галузі досліджень і розробок – 29,1 %; у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 2,5 %; у добувній промисловості – 2,0 %; на підприємствах транспорту та зв'язку – 2,0 %. У 2011 р. кількість підприємств та організацій, що використовували у виробництві високі технології, порівняно з 2010 р. збільшилася на 23,1 % і становила 1958 підприємств. Найбільшу кількість високих технологій використано в Дніпропетровській області (15,6 % загальної кількості), Харківській (14,9 %), Донецькій (8,5 %), Закарпатській (6,2 %), Запорізькій (5,0 %) областях і в м. Київ (10,4 %) [3].

Таблиця 1. Кількість підприємств та кількість створених і використаних високих технологій у 2010–2011 рр. *

Показник	Роки	
	2010	2011
Кількість підприємств:	1618	1995
– які створили високі технології	154	172
– які використали високі технології	1590	1958
Кількість створених високих технологій	376	447
Кількість використаних високих технологій	9343	11501

* Джерело: [3].

Показники створення високих технологій свідчать про незначну частку наукомісткої продукції на світовому

ринку, що спричинені недостатніми обсягами фінансування та недосконалою структурою ринку, яка вимагає

оптимізації. Неefективними є державні механізми стимулювання трансферу технологій, що потребує негайних законодавчих та регулятивних змін та створення ефективних механізмів технологічного трансферу.

Необхідність створення ефективної регулятивної бази щодо трансферу технологій, а також розробка та впровадження нових моделей та механізмів трансферу технологій має стати головною задачею перед вченими та аналітиками.

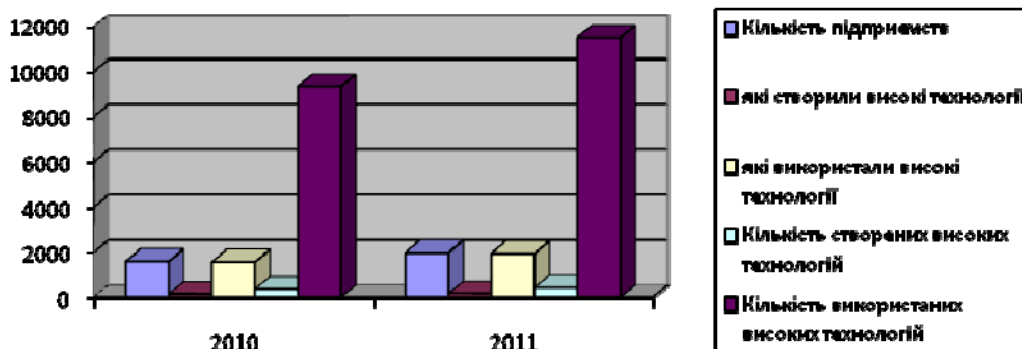

Рис. 1. Кількість підприємств та кількість створених і використаних високих технологій у 2010–2011 рр.

Ринок технологій є невід'ємною складовою розвитку інноваційного підприємництва, оскільки на ньому відбувається безпосереднє розповсюдження інновацій на створення, розробку та впровадження яких спрямована діяльність інноваційного підприємництва. Недосконалість ринку технологій в Україні призводить до уповільнення комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та подальшої їх капіталізації на світовому ринку, що негативно відображається на інтелектуалізації вітчизняної економіки. Тому на сьогоднішній день, перед ученими та аналітиками повинне постати завдання вдосконалення цієї системи взаємовідносин, розроблення таких "правил гри", які б дали змогу здійснити прорив вітчизняних технологій на світовий ринок та завоювати лідируючі позиції на цьому ринку.

Список використаних джерел

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 45.
2. Міждисциплінарний словник з менеджменту : навч. посіб. / [за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської]. – К. : Нічлава, 2011. – 624 с.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році. Статистичний збірник. Київ. 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,99999999/ca tid,152/id,5479.
4. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть // А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
5. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. А. Шумпетер; [пер. с нем.]. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с.
6. Міжнародна економіка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,99999999/ca tid,152/id,5479.

Надійшла до редколегії 28.09.12

И. Прилуцкая, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

РЫНОК ТЕХНОЛОГИЙ КАК НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

В статье определено понятие рынка технологий, указано его роль и влияние на развитие инновационного предпринимательства, а также обосновано необходимость улучшения экономических и правовых институтов рынка технологий.

Ключевые слова: рынок технологий, инновационное предпринимательство, инновации, высокие технологии.

I. Prylutska, Doctoral Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

MARKET TECHNOLOGY AS AN INTEGRAL PART OF THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

The paper defines the term of technology market. Its role and impact on the development of the innovative entrepreneurship are explained. The study substantiates the necessity of improving the economic and legal institutions of the technology market.

Keywords: technology market, innovative entrepreneurship, innovation, high technology.

УДК 331.005.33

О. Чулак, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості основних етапів інноваційного процесу на підприємствах фармацевтичного ринку України. Визначені ключові підходи до організації інноваційного процесу на підприємствах фармацевтичного ринку України.

Ключові слова: інновація, інноваційний процес, лікарський засіб, фармацевтичний ринок.

Інновації визначають ринкову, економічну, науково-технічну та соціальну ефективність системи стратегічного менеджменту на підприємствах. Специфіка фармацевтичного ринку визначає унікальність системи створення

та просування нових продуктів на ринок, які зважаючи на високі показники наукомісткості продукції галузі визначають основу успіху виробників лікарських засобів.